

Bevermonitoring Tongelreep 2024-2025.

*Monitoring Bevers op Visvijvers Valkenswaard en
Tongelreep, gebieden van Brabants Landschap,
Staatsbosbeheer en Waterschap de Dommel.*

Jacques van Kessel
Maart 2025

Fotografie kaft: Evert Houniet.

**Fotografie binnenwerk: Evert Houniet (Bever), Wim Deebe (Bever),
Jacques van Kessel (overig).**

Bever.

Foto: Evert Houniet.

Alle rechten zijn voorbehouden. Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming, noch mag het zonder schriftelijke toestemming worden gebruikt voor commerciële toepassingen en/of voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

INHOUD

Inleiding	3
Resultaten	4
Visvijvers Valkenswaard Valkenhorst	6
Kolonisatie bevers op visvijvers Valkenswaard	14
Knelpunten	23
Hengelvijvers Valkenswaard – Laagveld	25
Mollenveldjes Bruggerhuizen	27
Bosgebied Congo Leenderbos	29
Literatuur	31
Bijlage 1. Beversporen verschillende boomsoorten	34
Bijlage 2. Afstanden beverterritoria en beverburchten	36
Bijlage 3. Zeldzame veenafzetting in Congo bos	37

Inleiding.

In dit verslag resultaten van monitoring Bevers in de tweede helft van 2024 en begin 2025 langs de Tongelreep tussen de Belgische grens en de Valkenswaardse Visvijvers. Met veel aandacht voor beversporen, burchten en problemen in het beekdal van de Tongelreep ter hoogte van de Valkenswaardse Visvijvers - landgoed Valkenhorst, eigendom van Brabants Landschap. Daarnaast ook aandacht voor andere delen van de Tongelreep ten zuiden en ten oosten van de Drie Bruggen Zeelberg, met eigendommen van Staatsbosbeheer, Waterschap de Dommel en gemeente Valkenswaard. Door te lopen langs de beken zijn gegevens verzameld over bever activiteiten, een heel eenvoudige werkwijze dus. Inmiddels zijn er behoorlijk veel Bevers in het beekdal van de Tongelreep en dat geeft soms ook problemen. Het gebied Visvijvers Valkenswaard, een Natura 2000 gebied, is een gebied met een hoge bever dichtheid en kan daarom als model dienen. Met name beverholen en dijk doorbraken kunnen veel schade veroorzaken, deze worden besproken in het hoofdstuk knelpunten. Op enkele andere locaties worden ook nauwkeurig bever activiteiten bij gehouden in het stroomgebied van de Dommel door I.Dekker,, J.Schutjes en Y.Werson (IVN Valkenswaard-Waalre, Zoogdierenwerkgroep, 2024). Inge Dekker werkt momenteel aan een wetenschappelijk onderzoek: Mensen en bevers als grenzen bouwers en brekers: een meer soorten etnografie aan rivieren de Dommel en Keersop.

Bevers worden onder de Europese Habitatrichtlijn beschermd. Ook vanuit de Wet natuurbescherming worden Bevers beschermd evenals holen, burchten, dammen en de foerageergebieden.

Een woord van dank aan Bep Janssen, Wilma Meurs, Ellen van Beek en Peter Klumpkens voor de medewerking aan het veldwerk. Dank aan Evert Houniet en Wim Deeben voor het beschikbaar stellen van de mooie foto's. Dank aan Nick Jeurissen (Brabants Landschap), Fons van Houts (Brabants Landschap), Bas Schippers (Brabants Landschap), Henk de Greef, Geoffrey de Rooij (Boswachter ecologie Staatsbosbeheer), Inge Dekker (Radbout Universiteit Nijmegen), Chris Sandkuijl (gemeente Valkenswaard) en Mark Schepens (ecoloog Waterschap de Dommel) voor de prettige samenwerking.

Resultaten.

De eerste beversporen in het beekdal op de Valkenswaardse Visvijvers zijn in 2015-2016 gevonden. Vanaf 2022 zijn sporen van bevers op de Visvijvers Valkenswaard buiten het beekdal van de Tongelreep vastgesteld. In dit Natura 2000 gebied met historisch waardevolle cultuurelementen als de viskweekvijvers zijn in 2023-2025 de Bevers sterk toegenomen. In 2025 zijn hier 10 beverterritoria vastgesteld.

Op de visvijvers Valkenswaard is momenteel sprake van kolonisatie van Bevers. We zien hier concentraties Bevers op 12 verschillende oude visvijvers vastgesteld. Dit is wel een reden om de dijken tussen de oude vijvers regelmatig te controleren op beschadigingen door beverholen.

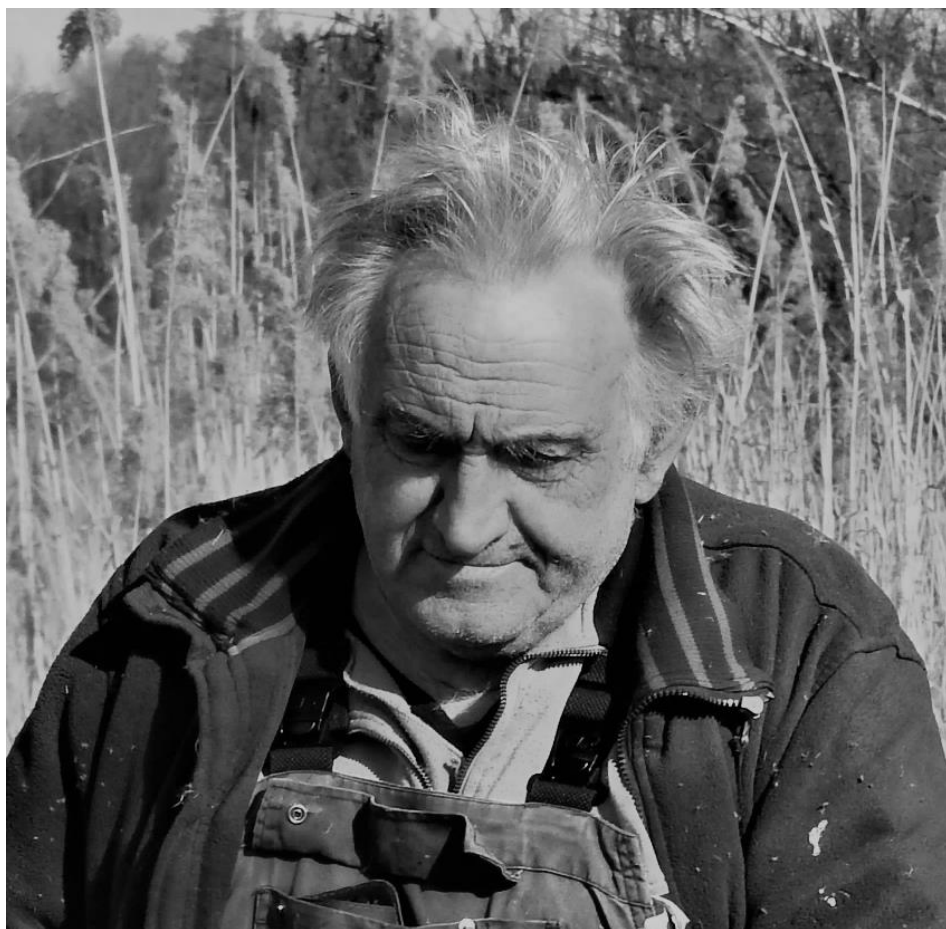
Nog steeds zien wij dat nieuwe Bevers vanuit België over de Tongelreep en de Bronzensloot naar het noorden trekken.

In 2025 zijn meerde nieuwe beverburchten gevonden. Ook het aantal conflicten met Bevers is de afgelopen jaren toegenomen.

De afstanden tussen de beverburchten – beverterritoria zijn In het zuidelijk beekdal van de Tongelreep zo'n 1500 meter – 2200 meter. Maar in het meer beboste beekdal met de oude visvijvers zijn de afstanden slechts 250 -500 meter.

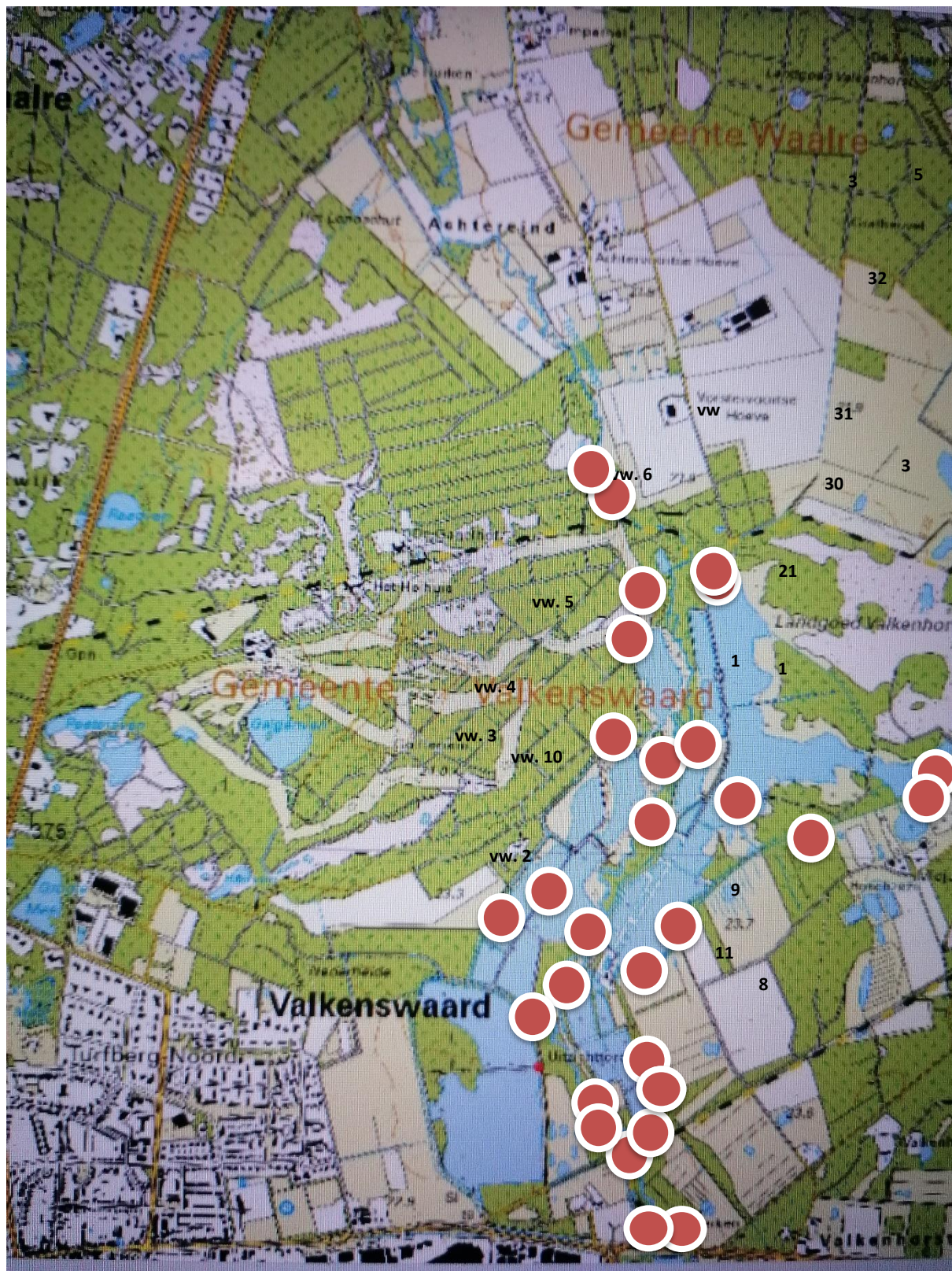
In de beekdalen van de Dommel, Tongelreep en Keersop is de afgelopen 10 jaar gekeken naar beversporen op bomen en struiken. Hieruit blijkt dat er sprake is van een grote variatie aan soorten: Wilg spec. 3044, Canada populier 273, Zwarte els 238, Zomereik 184, Zachte berk 149. Maar ook werden sporen gevonden op Grove den, Lijsterbes, Inlandse vogelkers, Ratelpopulier, Fijnspar, Beuk, Conifeer spec., Meidoorn, Larix spec. en Acasia.

Henk de Greef is vanaf 1983 actief met rietmaaien en rietbranden op de Visvijvers Valkenswaard Valkenhorst, hij heeft in het vijvergebied de eerste beversporen ontdekt omstreeks 2015-2016.

Visvijvers Valkenswaard Valkenhorst.

Hieronder een overzicht met concentraties beversporen. Op de volgende pagina's worden deze verschillende sporen in detail weergegeven.

Beversporen Visvijvers Valkenswaard.

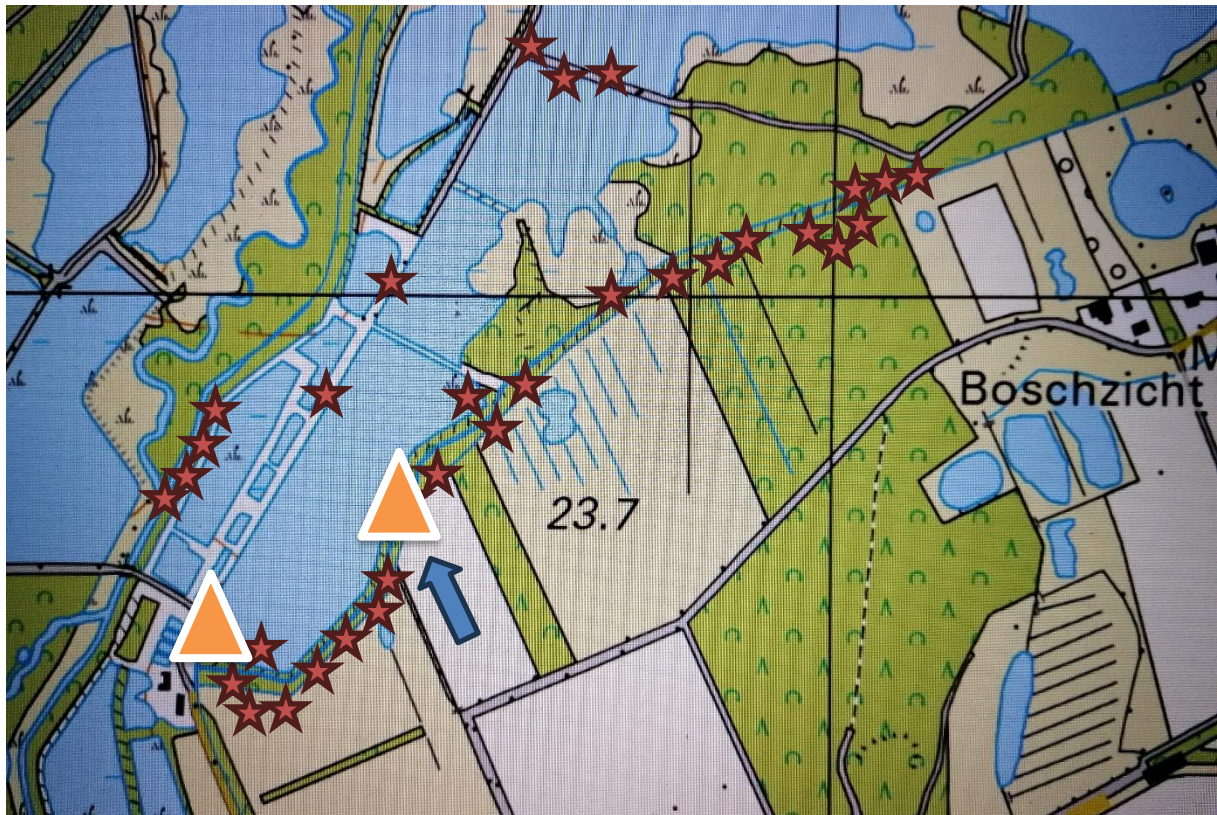

★ = Beversporen 2024-2025.

△ = Beverburcht 2024 en 2025.

▭ = Beverdam 2025.

Beversporen Visvijvers Valkenswaard.

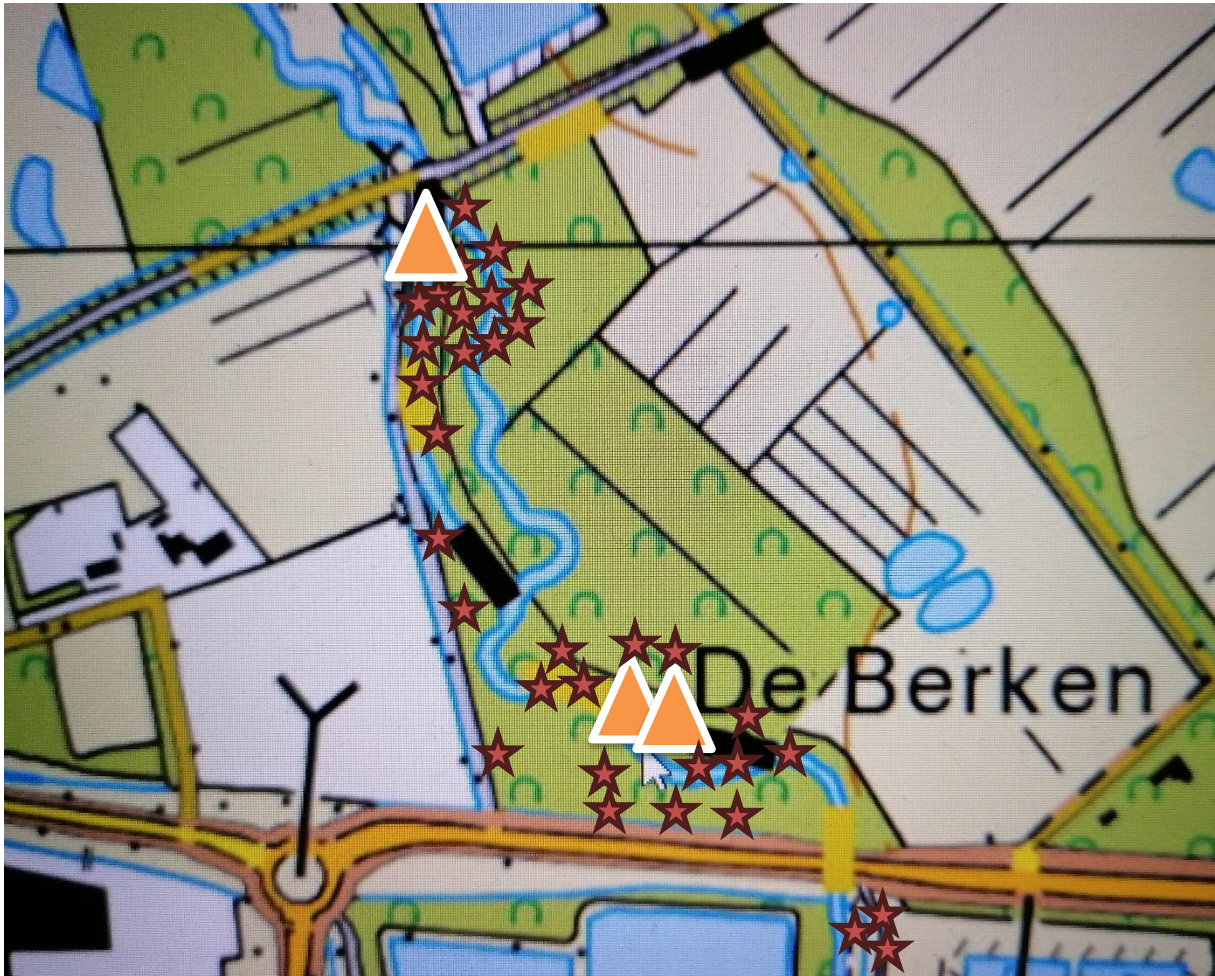

★ = Beversporen 2024-2025.

△ = Beverburcht op dijk 2024-2025 kolonisatie Vijver 1.

Bij de pijl zijn enkele beverholen op de smalle dijk dichtgemaakt. Dat was tussen Vijver 1 en de Bronzensloot, die zorgt voor aanvoer van water vanuit de Tongelreep Drie Bruggen. Een burcht rechts is verwijderd nadat daar ook een belangrijke smalle vijverdam was doorgebroken in februari 2025. ←

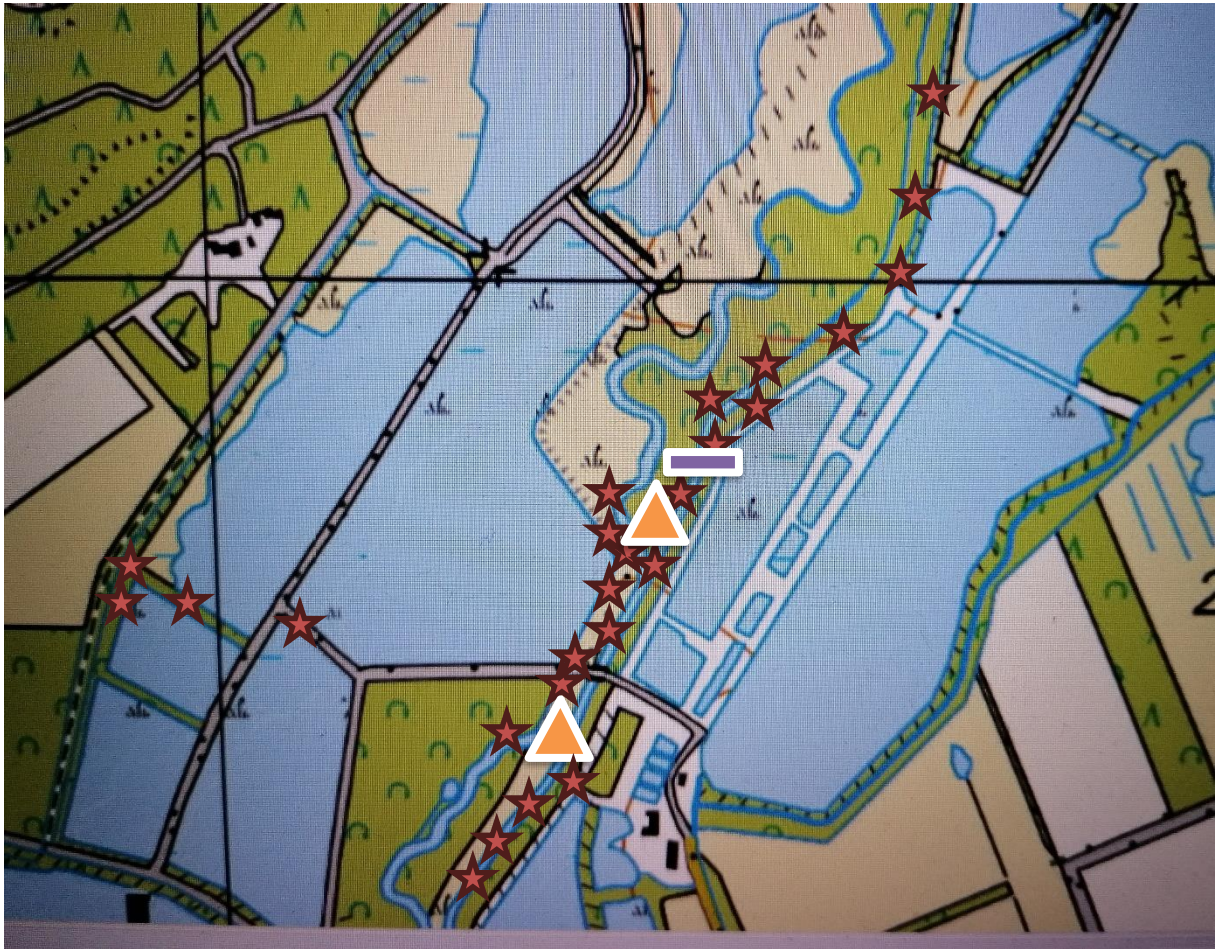
Beversporen Visvijvers Valkenswaard.

★ = Beversporen 2025.

△ = Beverburcht 2025.

Beversporen Visvijvers Valkenswaard.

★ = Beversporen 2024-2025.

△ = Beverburcht 2025.

▭ = Beverdam 2024.

Beversporen Visvijvers Valkenswaard.

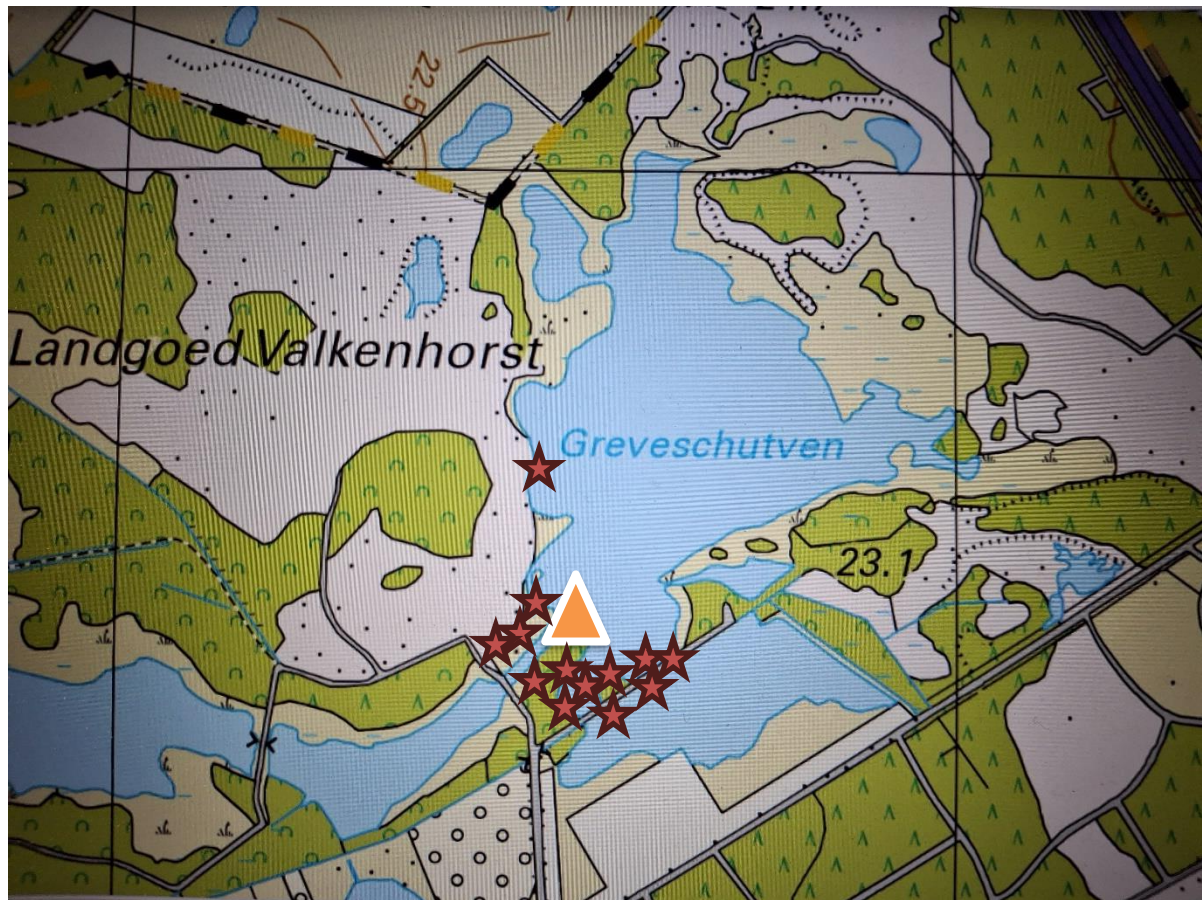

★ = Beversporen 2024-2025

▲ = Beverburcht 2025.

▬ = Beverdam.

Beversporen Visvijvers Valkenswaard.

★ = Beversporen 2025.

▲ = Beverburcht 2025.

Beversporen Visvijvers noord.

Naast deze beverlocatie in het VDL gebied is er nog een territorium op de Hurken zuid, en een op landgoed de Hurken en een noordelijk bij de IJsbahn Eindhoven.

★ = Beversporen 2024-2025.

■ = Drie oude beverholen 2024.

Kolonisatie Visvijvers Valkenswaard.

In het Natura 2000 gebied de Valkenswaardse Visvijvers – Valkenhorst is sinds 2022 sprake van een bever kolonisatie. Een verplaatsing van Bevers vanuit het beekdal de Tongelreep naar een 12 tal visvijvers. In de zomer 2024 hebben we gezien dat met name bij Vijver 1 er veel activiteiten zijn. In juni is aan de rand van deze vijver 1. een lage beverburcht ontdekt. De dijk is eind juni door ons gecontroleerd, er waren nog 4-5 diepe gevaarlijke gaten, resten van oude beverholen. Deze gaten zijn in februari 2025 gedicht.

Eerder al vanaf 2019 werden ook al beversporen gevonden langs oude visvijvers en het Greveschutven. In 2025 zijn in het Greveschutven veel sporen van een Bever gevonden, en is voor het eerst een lage beverburcht gevonden.

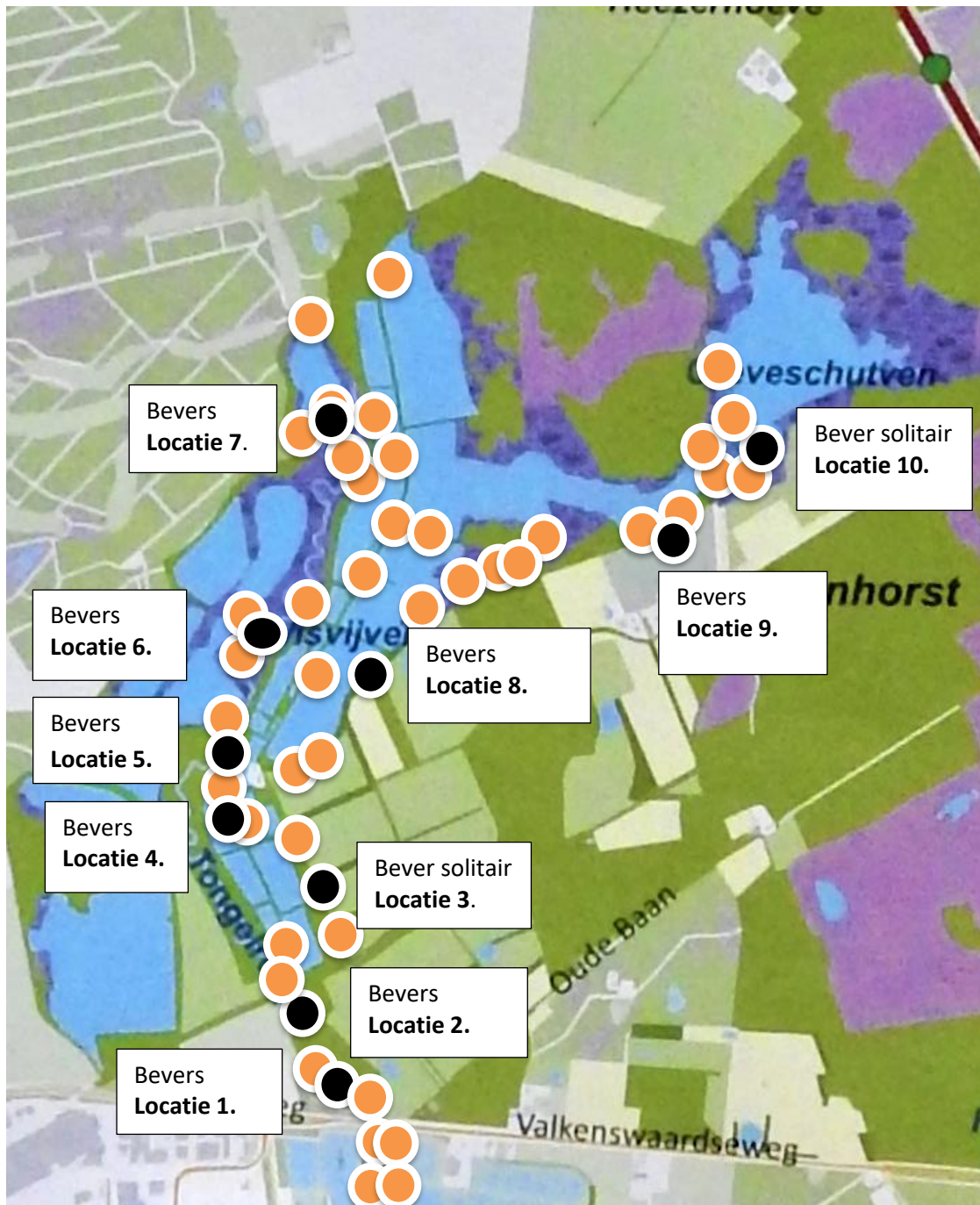

Bever Dommel Eindhoven noord.

Foto: Evert Houniet.

Kolonisatie Visvijvers Valkenswaard.

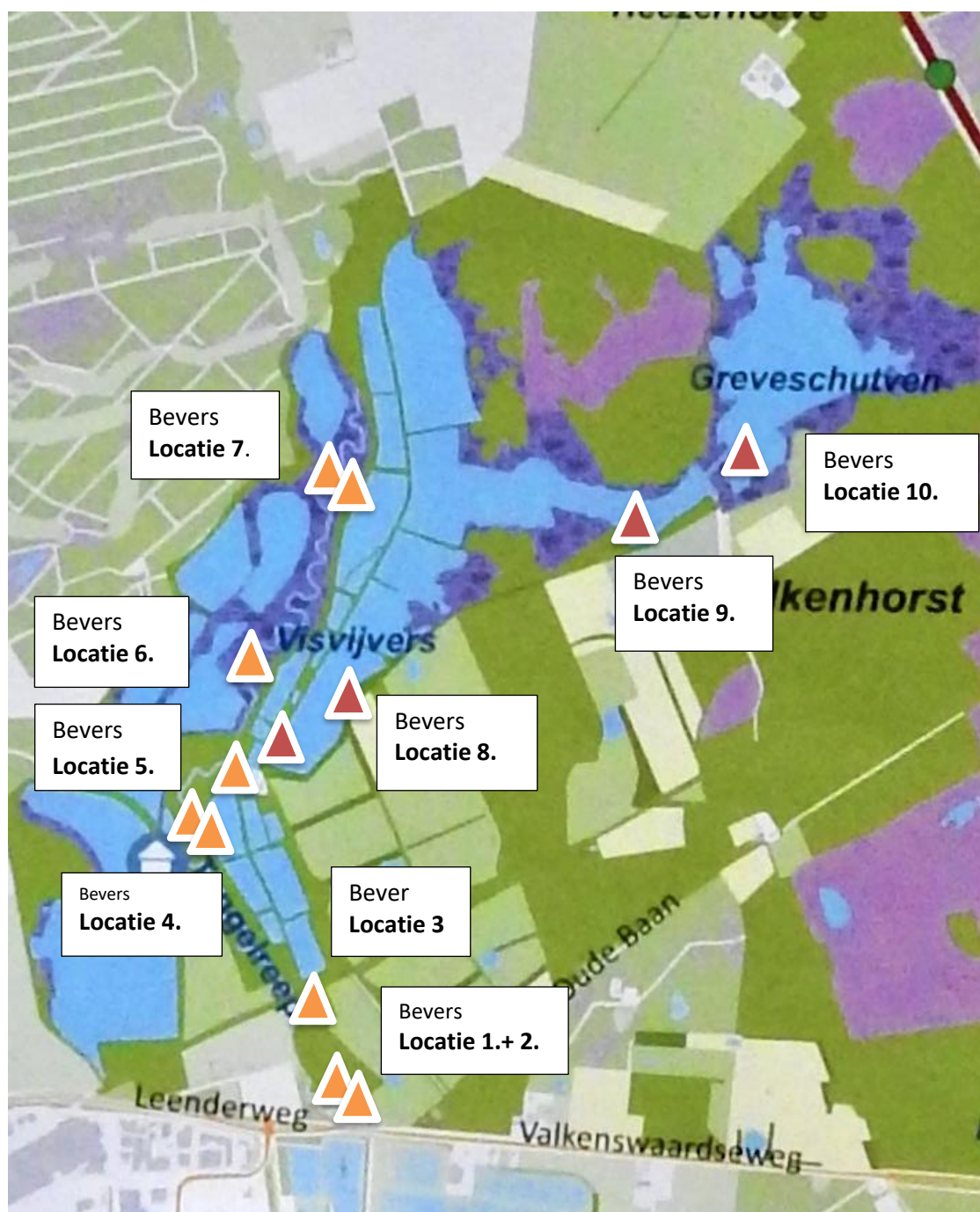
Er is momenteel al sprake van een kolonisatie van beverfamilies op Valkenswaardse Visvijvers Valkenhorst in 2025. In dit gebied zijn 10 locaties met Bevers in het beekdal en daarbuiten, en een ten noorden ervan vastgesteld.

● = Concentratie beversporen 2024 – 2025.

● = Bever territorium.

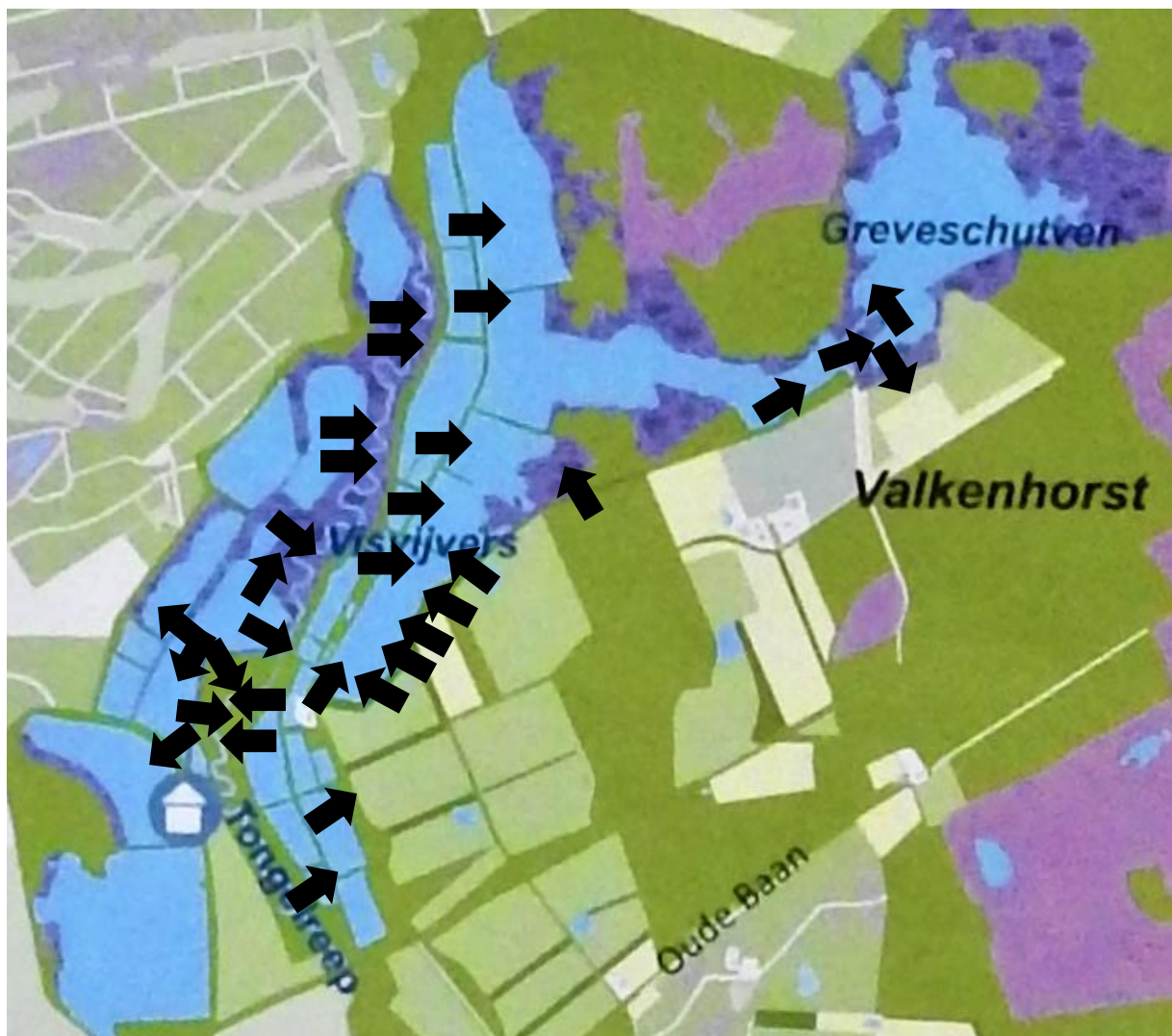
Overzicht Bever burchten Visvijvers Valkenswaard.

- = Beverburcht langs een beek (9).
- = Beverburcht langs een visvijver (4)
- = Twee beverburchten voor één familie langs een beek (3).

Beverwissels Visvijvers Valkenswaard.

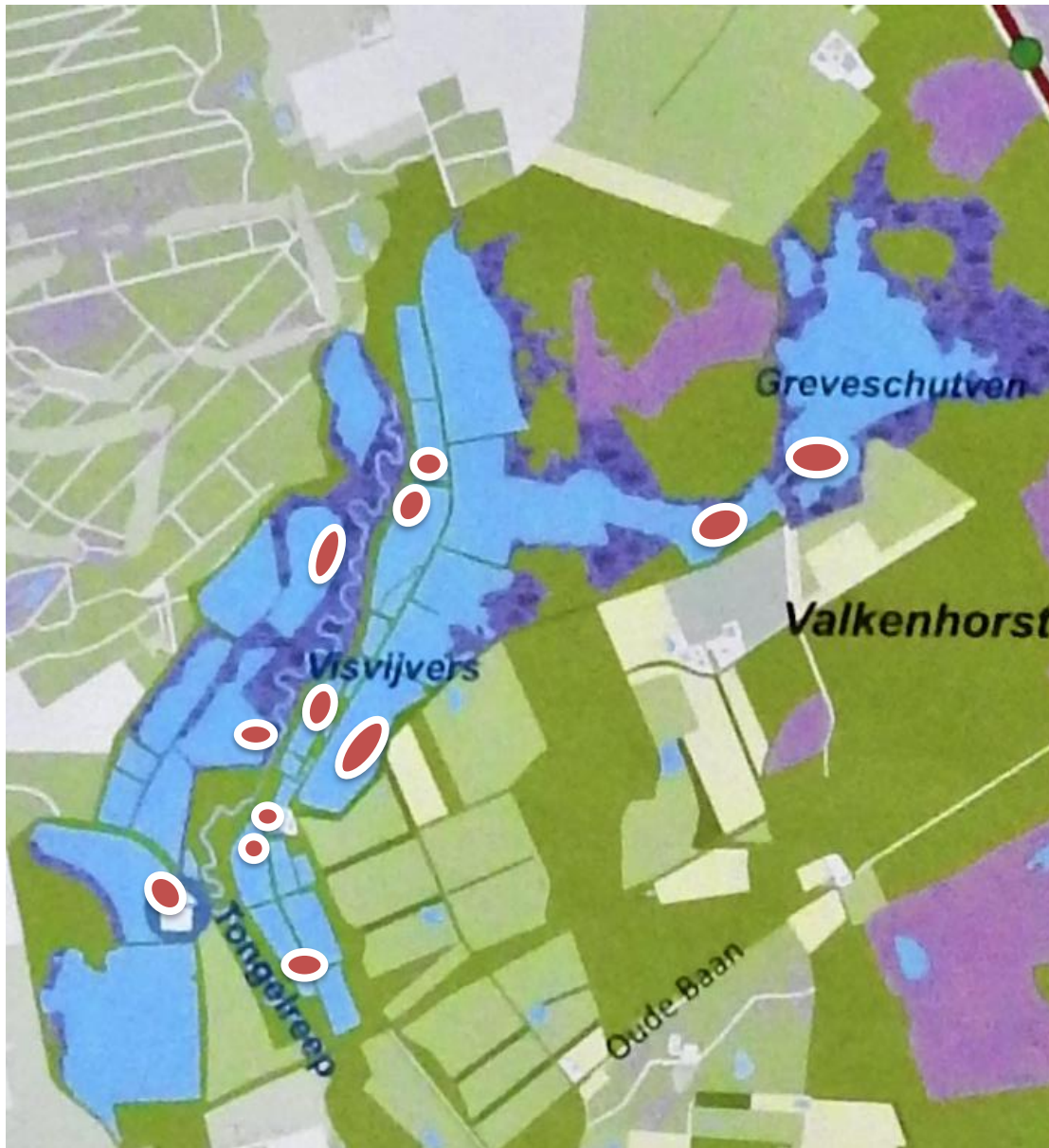
Bever sleepsporen van beekdal naar Vijvers.

➡ = Bever wissel naar de vijvers.

Kolonisatie oude visvijvers.

Op 12 vijvers zijn duidelijke bever wissels vastgesteld in 2024 en 2025. Dit zijn Bevers die de visvijvers vooral ook gebruiken om waterplanten te eten.

 = Visvijver locaties waar ook Bevers fourageren (2025).

Ernstige beschadigingen in oude vijverdijken.

Afgelopen 10 jaren zijn op meerdere locaties beschadigingen ontstaan in oude vijver dijken door bevers. Het zijn met name beverholen die zorgen voor gangen en grote holten in dijken waardoor problemen ontstaan. Natuurmonumenten heeft in 2023 in het vijvercomplex Pastoorweijer met succes zware dikke gaas in de grond, langs een aantal dijken aangebracht. Hierdoor kunnen bevers niet meer in deze kostbare dijken graven. Steeds zijn beverholen, alleen op gevaarlijke locaties, opgevuld met zand.

 = Smalle dijk met 4 gevaarlijke beverholen en een dijkdoorbraak in 2025.

 = Ernstige dijk beschadigingen 2018-2024.

Foto: Wim Deeben.

Donker type bever.

Foto: Wim Deeben.

Stuwbak probleem.

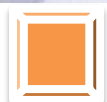
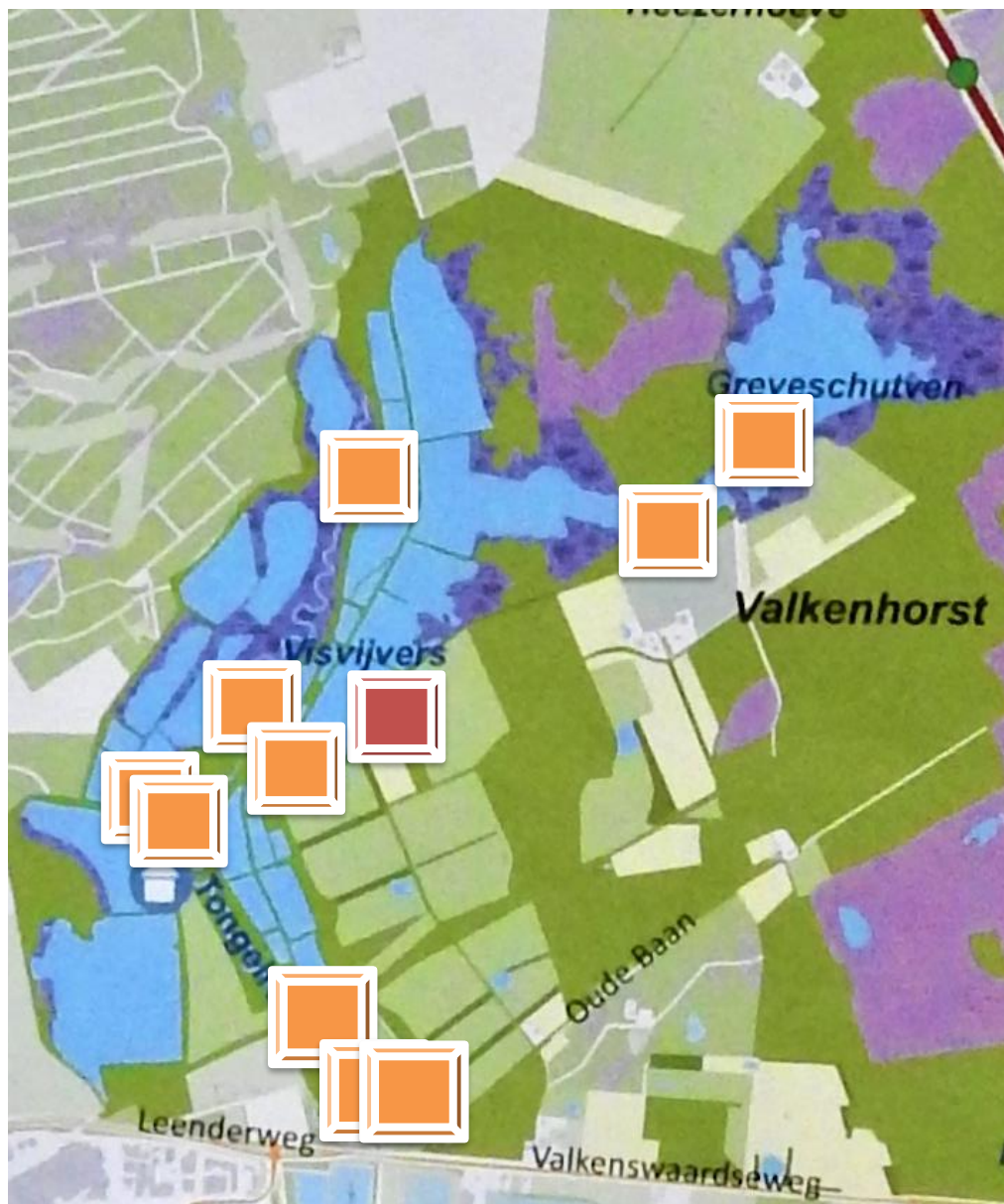

In mei 2024 ontstaan er andere problemen. Bevers zijn al twee keer bezig geweest om twee stuwbakken vol te stoppen met takken zodat water stagneert, zie onderstaande foto met Peter Klumpkens. Hierdoor ontstaan te hoge waterstanden in twee vijvers, met het gevaar dat dijken het kunnen begeven door de waterdruk. Inmiddels is het probleem hier opgelost.

Peter Klumpkens bezig met het zuiveren van een stuwbak.

Beverburchten in het landschap, veilig of onveilig vanwege mogelijke dijk doorbraken en het leeglopen van visvijvers.

= Beverburcht (11) in 2025 in een veilige omgeving.

= Beverburcht (1) in een onveilige omgeving. Vanwege dijk doorbraak, vier beverholen en een overstroming is deze burcht in februari 2025 verwijderd.

Knelpunten.

Bevers kunnen bevers soms schade veroorzaken aan historisch waardevolle oude visvijvers. Door beverholen kan ook schade ontstaan bij machines en er is gevaar voor personeel tijdens het maaien van oevers.

Beverholen. Op verschillende plaatsen hebben wij beverholen gevonden. Dit zijn grote gaten in de grond, in de hoge oever van een beek of vijverdijk, vaak onzichtbaar. Door deze grote gaten kunnen breuken ontstaan in dijken.

Dijkdoorbraak. Door de beverholen kunnen vijvers leeglopen of gebieden onder water komen te staan. Hierdoor kan wateroverlast worden veroorzaakt.

Bomen. Schade aan bijzondere bomen. Op sommige plaatsen kunnen historisch waardevolle bomen staan. Deze moeten worden voorzien van stevig gaas rond de basis van de boom.

Kolonisatie. Onder normale omstandigheden verblijven Bevers in de diepere delen van beekdalen. Maar bij kolonisatie van Bevers op oude visvijver complexen, dan komen Bevers ook buiten het beekdal en bezetten veel grotere gebieden. Dan kunnen problemen ontstaan bij smalle dijken tussen de vijvers.

Het is wenselijk dat Brabants Landschap, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Waterschap de Dommel en de Provincie Noord-Brabant overleggen wat beheerders kunnen of mogen doen bij calamiteiten met bevers, binnen een wettelijk kader?

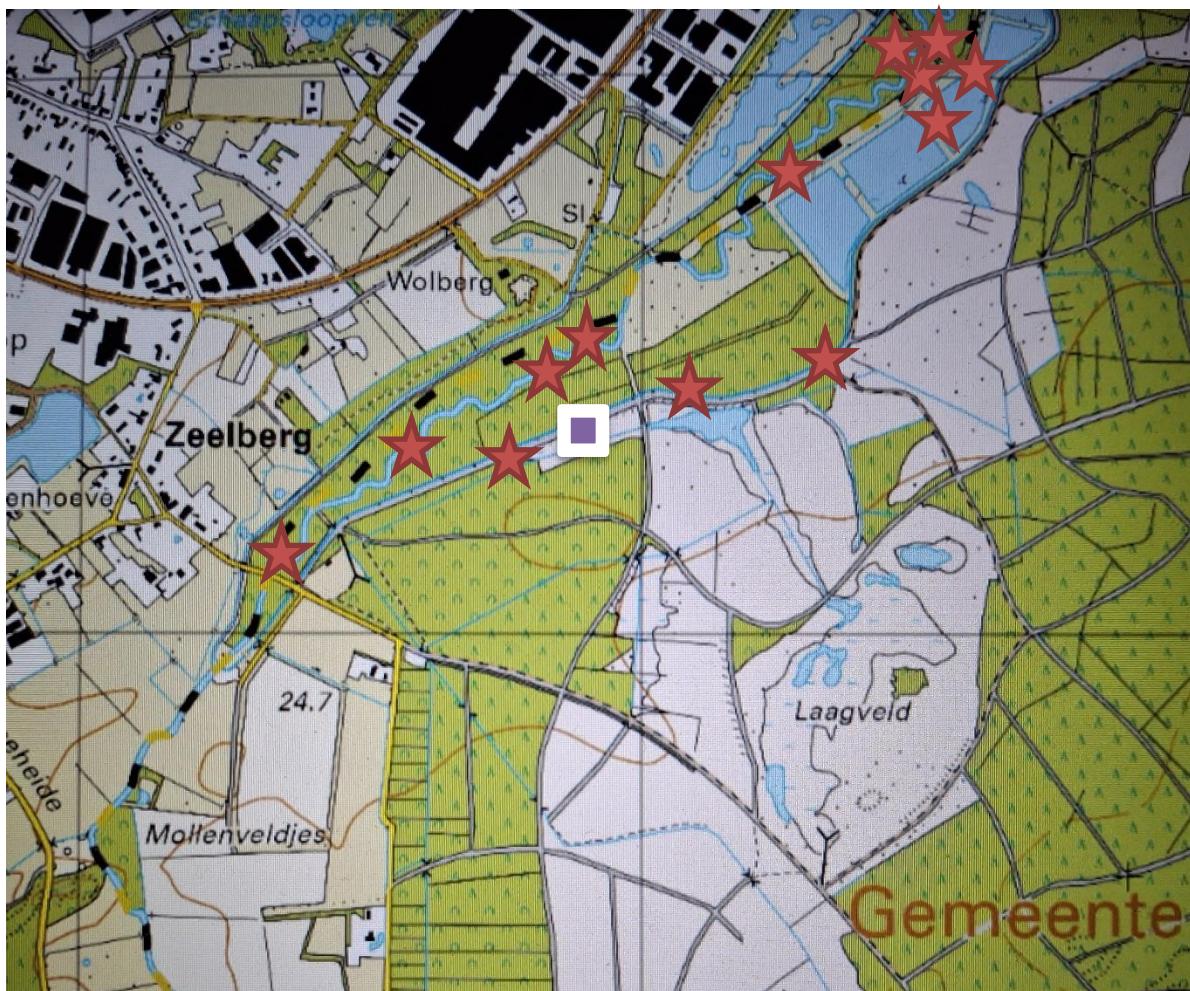

Voorpoot Bever.

Foto: Jacques van Kessel.

Hengelvijvers Valkenswaard – Drie Bruggen.

Beverssporen Leenderweg zuid 2025. In het Staatsbosbeheer gebied ter hoogte van het Laagveld in 2024 en 2025 slechts enkele beversporen gevonden langs de Bronzensloot. Waarschijnlijk sporen van slechts een Bever. Aan de noordzijde van de tongelreep zijn grote delen eigendom van de gemeente Valkenswaard. Meer noordelijk aan de westzijde van het retentiegebied Waterschap de Dommel en Amerikaanse Vis laboratorium Altec Coppens, daar zijn meer beversporen gevonden, ook hier waarschijnlijk van slecht een Bever.

★ = Sporen gevonden in 2024-2025.

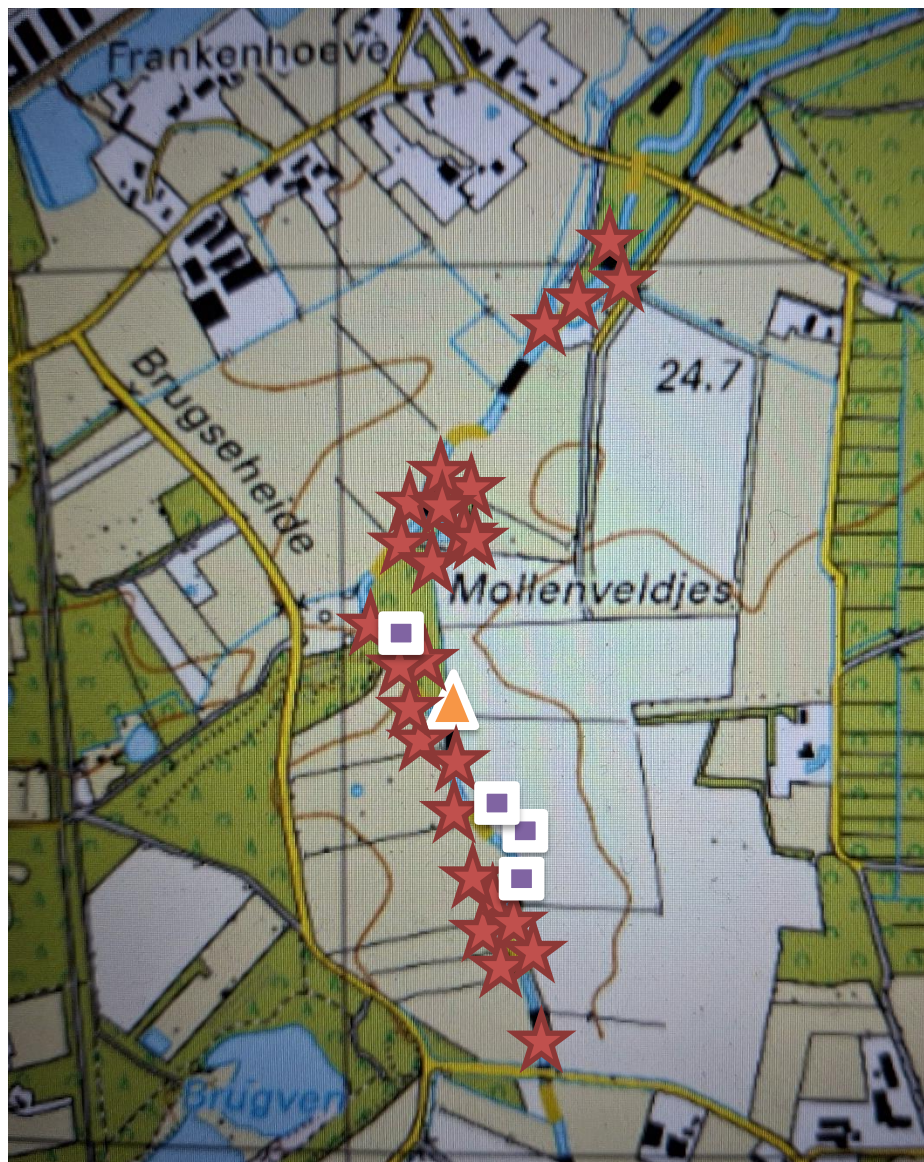
■ = Beverhol.

Foto: Evert Houniet.

Tongelreepdal Drie Bruggen – Bruggerhuizen Mollenveldjes.

Dit gebied ligt ten noorden van het Congo bos. Aan de hand van de beversporen en de beverburcht en beverholen kunnen we stellen dat hier 1 familie Bevers zit.

★ = Sporen gevonden in 2025.

▲ = Beverburcht 2025.

■ = Beverhol.

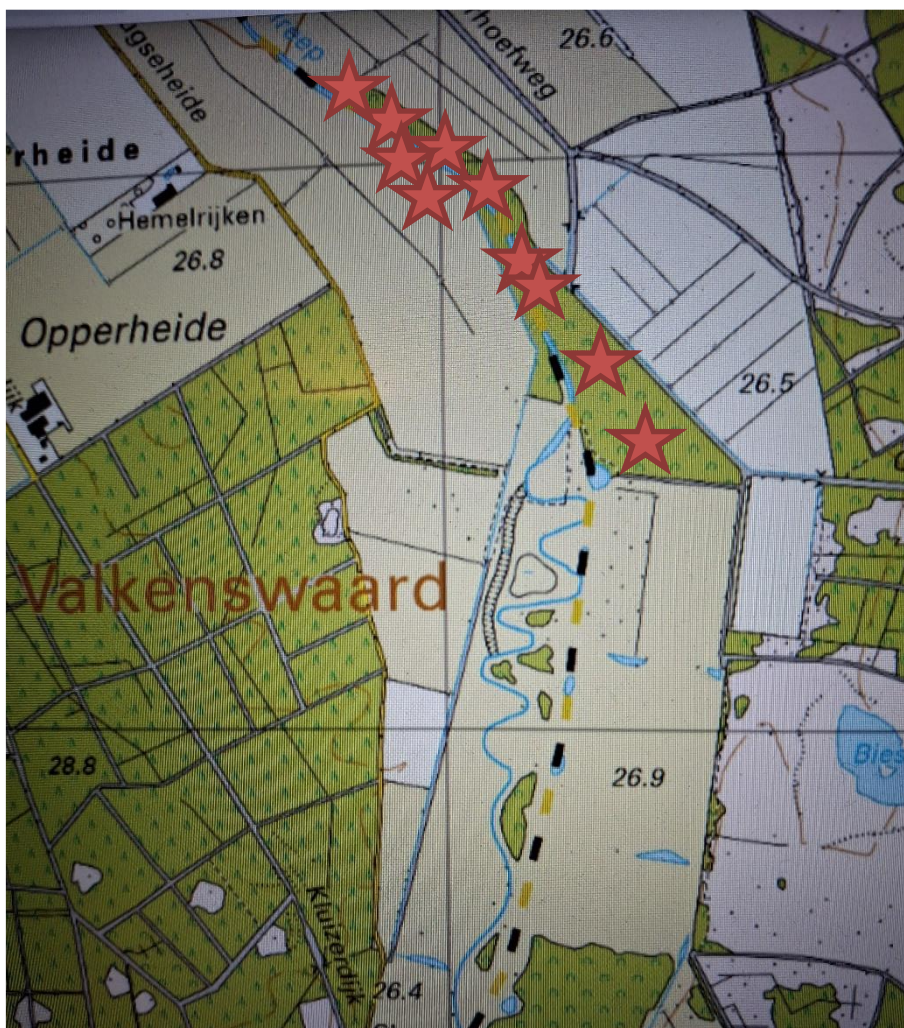
Verse beversporen Tongelreep Mollenveldjes Bruggerhuizen.

Foto's: Evert Houniet.

Congo bos Patersgronden.

Dit deel van de Tongelreep van Staatsbosbeheer ten noorden van de Achelse Kluis is in 2024 opnieuw meanderend aangelegd. Een project uit 2024 van Waterschap de Dommel en Staatsbosbeheer. Aan de hand van de hoeveelheid beversporen kunnen we stellen dat hier slechts 1 Bever aanwezig is.

★ = Bever sporen gevonden in 2025.

Tongelreep is als rechte sloot in 2024 veranderd in een prachtig meanderende beek.

Foto Januari 2025.

Literatuur.

Dekker, I., J. Schutjes, Y. Werson, 2024. Bevers in beeld. Monitoren in het Zuidelijk Dommelstroomgebied. Verslag monitoring 2022-2024. Zoogdierenwerkgroep IVN Valkenswaard – Waalre.

Kennis centrum Bever, 2022. Website van enkele Unie van Waterschappen, Interprovinciaal Overleg, STOWA, Rijkswaterstaat en de Zoogdierenwerkgroep. <https://www.kenniscentrumbever.nl/knelpunten-oplossingen>

Kessel, J. van, 2015. Fotoverslag over beversporen in de Elshouters gemeenten Waalre en Bergeijk. (74 pp.). Rapportage voor Natuurmonumenten.

Kessel, J. van, 2015. Fotoverslag over beversporen Keersop en Dommel in het Heike gemeente Valkenswaard. (68 pp.). Rapportage voor Natuurmonumenten.

Kessel, J. van, 2015. Beverhol door ploegwerkzaamheden vernield in natuurgebied de Elshouters gemeente Waalre. (48 pp.).

Kessel, J. van, P. Schuurmans, 2015. Beversporen in het Dommeldal Malpieheide – Hageven in 2015. Grensoverschrijdend Natura 2000 gebied in de gemeenten Valkenswaard en Neerpelt (64 pp.).

Kessel, J. van, P. Schuurmans, 2015. Beversporen in het Dommeldal Malpieheide – Hageven in 2015. Grensoverschrijdend Natura 2000 gebied in de gemeenten Valkenswaard en Neerpelt. Bijlage rapport (67 pp.).

Kessel, J. van, N. Jeurissen, 2015. Monitoring beversporen in 2015 langs Dommel en Keersop. (gemeenten Waalre, Bergeijk, Valkenswaard en Neerpelt) (53 pp.).

Kessel, J. van, N. Jeurissen, 2015. Monitoring beversporen in 2015 langs Dommel en Keersop. (gemeenten Waalre, Bergeijk, Valkenswaard en Neerpelt). Bijlage rapport (30pp.)

Kessel, J. van, 2016. Fotoverslag beversporen Tongelreep noord – Drie Bruggen Wetering 2015. Gemeente Valkenswaard. (46 pp.).

Kessel, J. van, 2016. Fotoverslag beversporen Tongelreep noord – Drie Bruggen Wetering 2015. Gemeente Valkenswaard. Bijlage rapport. (50 pp.).

Kessel, J. van, 2016. Fotoverslag beversporen Tongelreep zuid Patersgronden 2016. Gemeente Valkenswaard en Leende. (27 pp.).

Kessel, J. van, 2016. Bever in Dommel verplaatst zich in 2016 van Elshouters naar Dommeldal noord Waalre, Veldhoven en Eindhoven zuid. Fotoverslag gevonden beversporen. (28 pp.).

Kessel, J. van, 2017. Bevermonitoring Dommeldal. Verslag beversporen 2016 t/m najaar 2017 in het Dommeldal van de Belgische grens tot aan Eindhoven noord (63 pp.).

Kessel, J. van, 2018. Beversporen Tongelreep Visvijvers Valkenhorst. Fotoverslag van beversporen in februari 2017 in een natuurgebied van Brabants Landschap. (47 pp.).

Kessel, J. van, 2018. Bevermonitoring Dommeldal. Verslag beversporen 2018 in het Dommeldal van de Belgische grens tot aan Eindhoven noord.

Kessel, J. van, 2020. Fotoverslag beversporen Tongelreep noord . Gemeente Waalre en Valkenswaard.

Kessel, J. van, 2022. Fotoverslag beversporen Tongelreep en Valkenswaardse Visvijvers Valkenhorst in 2021 en 2022.

Kessel, J. van, E. Houniet, 2022. Bevermonitoring Tongelreep 2024-2025.

Kessel, J. van, 2024. Beversporen op Visvijvers Valkenswaard en Tongelreep in 2024. Aantal bevers stabiel in een Natura 2000 gebied van Brabants Landschap.

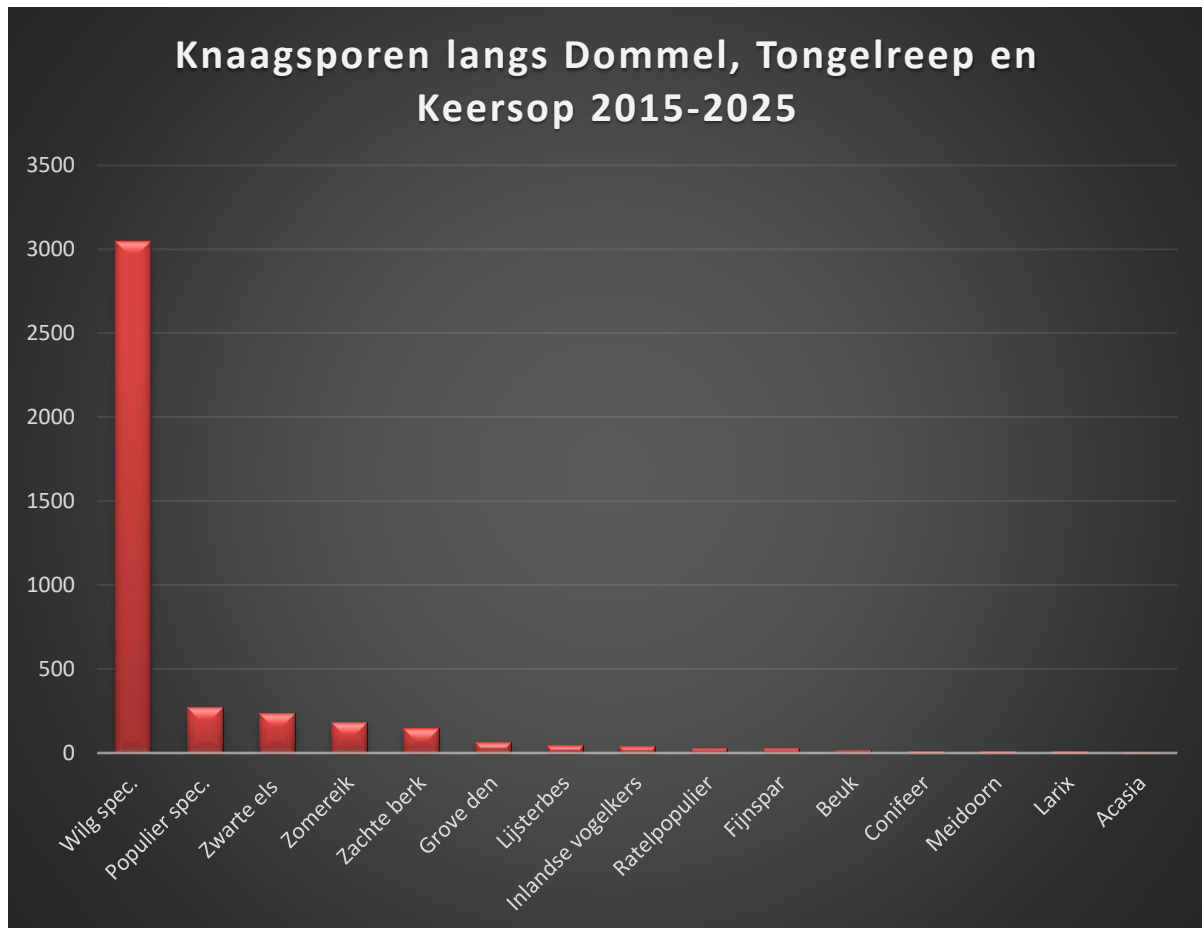
Unie van Waterschappen, 2017. Beverprotocol Brabantse Waterschappen.

Verhagen, J. 2022. Geen overlast met “beverfopper”. Beverdammen in Riethoven hoeven niet te wijken door simpele oplossing. Eindhovens Dagblad.

Waterschap de Dommel, 2022. Waterstandsmetingen Tongelreep door Waterschap de Dommel, periode 1 januari 2022 t/m 14 november 2022 Visvijvers Valkenswaard west.

Bijlage 1. Knaagsporen bevers op verschillende soorten bomen en struiken.

In onderstaande overzicht zijn alle beversporen op bomen en struiken weergegeven over de periode 2015 – 2025 (Dommel, Tongelreep, Keersop).

Voorbeeld beverstokje met duidelijke tandsporen.

Knaagsporen Bevers.

Dommel-
Tongelreep-
Keersop

2015-2025

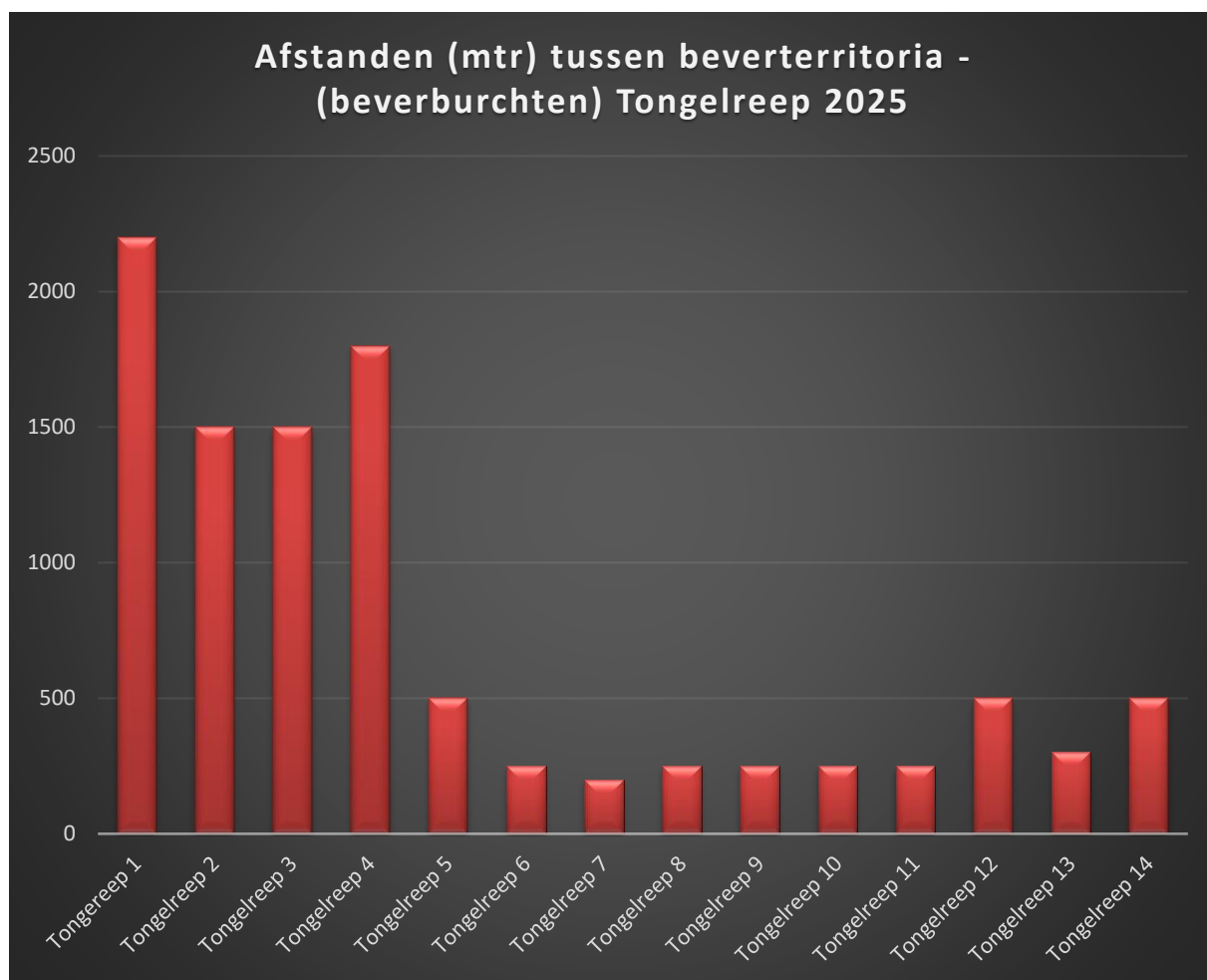
Wilg spec.	3044
Populier spec.	273
Zwarte els	238
Zomereik	184
Zachte berk	149
Grove den	65
Lijsterbes	44
Inlandse vogelkers	39
Ratelpopulier	29
Fijnspar	27
Beuk	16
Conifeer	12
Meidoorn	11
Larix	9
Acasia	3
Totaal	4143

Foto: Jacques van Kessel.

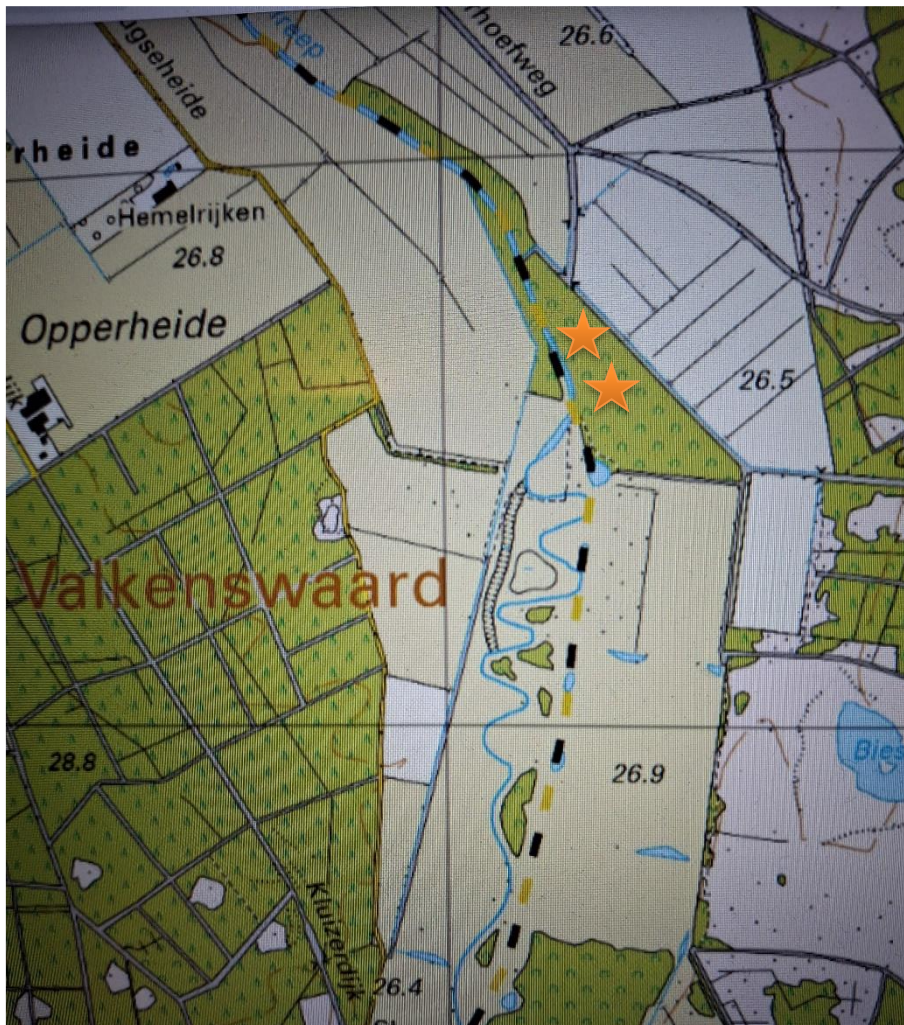
Bijlage 2. Afstanden beverterritoria en beverburchten.

Langs de Tongelreep in 2025 zien we vanaf de Belgische grens grote delen met graslanden en vrijwel geen bomen, daar zien we afstanden tussen de territoria van ongeveer 500 meter tot 2200 meter (1 – 2 - 3 – 4). Ter hoogte van de hengelvijvers Leenderweg, zuidelijkdeel Visvijvers Valkenhorst tot het noordelijk deel van de Visvijvers Valkenhorst zien we veel kortere afstanden 200 meter tot maximaal 500 meter (5-6-7-8-9-10-11-12-13-14). Op enkele plaatsen liggen twee beverburchten zeer dicht bij elkaar, dat zijn burchten van één familie, die zijn niet in onderstaande grafiek opgenomen.

Bijlage 3. Zeldzame veenafzetting in Congo bos Patersgronden.

Dit deel van de Tongelreep van Staatsbosbeheer ten noorden van de Achelse Kluis is in 2024 opnieuw meanderend aangelegd. Een project uit 2024 van Waterschap de Dommel en Staatsbosbeheer.

= Smalle zeer oude veenlaag gevonden onder een leemafzetting.

(heel waardevol voor toekomstig palynologisch onderzoek).